

Bestuurskundige berichten

Januari 1999
jaargang 14, nr. 1

De Euro komt !

De Bestuurskundige Berichten is een
officieel orgaan van de Bestuurskundige
Interfacultaire vereniging Leiden

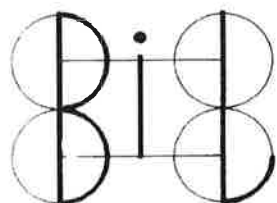
Inhoudsopgave

Bestuurskundige Berichten

jaargang 14, nr. 1

Januari 1999

-
• Weerbaar tegen water? Crisismanagement bij overstromingen
<i>Paul 't Hart</i>	4
• Is de weg naar de hel geplaveid in euro's?
Een beschouwing over de negatieve aspecten van de invoering van de euro
<i>Gert Varkevisser</i>	7
• Sleutelfiguren
<i>Mark Rutgers</i>	11
• Hilsen fra Iris!
<i>Iris Overduin</i>	14
• Gemeentevervoerbedrijf Amsterdam
<i>Ruben Schellingerhout</i>	19
• En rur och retur-biljett stockholm
<i>David-Paul Boender</i>	22
• Watermanagement in het Waza Logone overstromingsgebied
<i>Iris Overduin</i>	26
-

**Bestuurskundige
Interfacultaire
vereniging
Leiden**

**De Bestuurskundige Berichten is een officieel orgaan van de
Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden.**

Voorwoord

Alweer een nieuw jaar met nieuwe mogelijkheden en de Bestuurskundige Berichten op een nieuw papiertje. Laten we hopen dat het komende jaar wat minder regenachtig is zodat er minder problemen ontstaan. In deze BB is echter nog voldoende waterproblematiek verwerkt voor de komende tijd.

Over wat er al dan niet mis ging gedurende de vorige jaren met de wateroverlast en overstromingen kan je in dit nummer lezen, evenals over watermanagement in Kameroen. Voorts in dit nummer een stukje over de negatieve aspecten van de Euro, problemen bij het Gemeentevervoerbedrijf in Amsterdam en twee nieuwe columns. Mark Rutgers heeft een nieuwe column en twee redactieleden die op dit moment in het buitenland zitten zullen gedurende hun verblijf aldaar ons op de hoogte houden hoe het is om in een ander land te studeren.

Er is een nieuwe redactie voor het jaar 1998-1999 aangetreden, bestaande uit David-Paul Boender, Gert Varkevisser, Iris Overduin, Ruben Schellingerhout en Steven Meihuizen.

Zij zullen in deze en de komende nummers hun bijdragen publiceren.

Namens hen wens ik iedereen nog een fijn nieuwjaar en veel plezier met het lezen van de Bestuurskundige Berichten.

Bob Swinkels

Colofon

Redactieadres: Bestuurskundige Berichten, p/a B.I.L., Postbus 9555, 2300 RB Leiden, telefoon 071-5273696, fax 071-5273979

Hoofdredacteur: B. Swinkels

Redactie: D-P. Boender, S. Meihuizen, I. Overduin, R. Schellingerhout, G. Varkevisser.

Lay-out: B.J. Rienstra

Redactieraad: M.L. Gevers-Breusers, drs. F. Jorna, dr. F.M. van der Meer en dr. J. de Vries

Druk: Drukkerij Faculteit der Sociale Wetenschappen

ISSN: 0920-5772

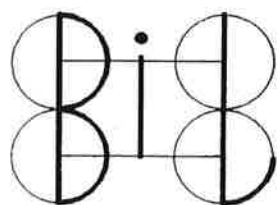
Copyright: 1999 B.I.L.

Bestuurskundige Berichten is een uitgave van de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden (B.I.L.) en verschijnt vier maal per jaar. Het is niet toegestaan zonder toestemming van de redactie op enigerlei wijze het geheel of delen van dit nummer te reproduceren. Waar redacteurs op persoonlijke titel hun mening geven is deze niet noodzakelijkerwijs die van de gehele redactie.

Abonnement: Leden van de B.I.L. ontvangen Bestuurskundige Berichten gratis thuis. Voor niet-leden kost een abonnement |16,- per jaar. Dit dient te worden voldaan op bankrekeningnummer 56.65.22.357 t.n.v. de B.I.L. Leiden o.v.v. abonnement B.B. of op giro 9200 van ABN-Amro Leiden o.v.v. B.I.L., rekeningnummer 56.65.22.357; abonnement B.B.

Kopij voor de redactie: Als WP5.1 of WP6.0 bestand op 3.5 inch HD/DD diskette zonder enige opmaakcodes met een uitdraai.

Advertenties: Yvonne van der Vlucht, 071-5273696.

Gevraagd:

Redacteuren M/V

**Bestuurskundige
Interfacultaire
vereniging
Leiden**

Voor een functie in de Bestuurskundige Berichten Commissie van de B.I.L.

Wij vragen:

- Mensen die schrijfervaring hebben of dit willen leren.
- Mensen die enthousiast met een groep een leuk semi-wetenschappelijk tijdschrift voor onze studievereniging in elkaar willen zetten;

Het maakt niet uit in welk jaar van de opleiding Bestuurskunde je zit.

Wij bieden:

- Een leuke manier om je schrijfvaardigheid te verbeteren.
- De mogelijkheid om jouw interesse voor bepaalde onderwerpen in artikelen om te zetten.
- Jouw interviewvaardigheden te ontwikkelen als er iemand een interview voor de BB wil geven.
- Een actieve en leuke manier om de B.I.L. te leren kennen.

Informatie:

De BB komt vier maal per jaar uit en is een semi-wetenschappelijk tijdschrift dat voor en door studenten wordt gemaakt. Hiernaast leveren docenten en gastschrijvers actieve bijdragen aan de diverse nummers. Er worden wel eens interviews met politici, bestuurders en andere bekende Nederlanders gehouden, waarnaast er contacten zijn met diverse docenten.

Interesse?

Lijkt het je wat om lid te worden van de BB-commissie van de B.I.L.?

Heb je nog vragen?

Kom dan langs op de B.I.L.-kamer !

Vraag naar Bob Swinkels.

Pieter de La Courtgebouw Wassenarseweg 52 Postbus 9555 2300 RB Leiden
Tel. 071-5273696 Fax 071-5273979 E-mail: bil@rulfsw.leidenuniv.nl

Weerbaar tegen water? Crisismanagement bij overstromingen

Paul 't Hart

Kerstmis 1993. In Limburg hebben vele bewoners van dorpen en steden die aan de Maas liggen natte in plaats van witte voeten. De Maas is buiten zijn oevers getreden na heftige en aanhoudende regenval in heel West-Europa. Ook in Frankrijk, België en Duitsland is sprake van overstromingen. Enkele duizenden Limburgers moeten hun huizen verlaten. De schade aan woningen, bedrijven en infrastructurele voorzieningen is aanzienlijk. De Koningin en leden van hun kabinet komen de getroffen een hart onder de riem steken. De betreffende delen van Limburg worden officieel tot rampgebied verklaard. Een nationale televisie-actie levert veel geld op, maar de totale schade bedraagt meer dan 150 miljoen gulden.

Een dik jaar later is het opnieuw raak, en ditmaal veel erger. Niet alleen de Maas maar ook de Rijn en zijn zijrivieren treden buiten hun oevers. Niet alleen Limburg wordt getroffen, maar ook en met name Gelderland. Een kwart miljoen mensen moet een veilig heenkomen zoeken, de meesten overig uit voorzorg: in de Gelderse polders zouden mensen als ratten in de val komen te zitten wanneer na een dijkdoorbraak de polders zich als een badkuip met water zouden vullen. De schade is opnieuw groot.

Nederland en het water: het is een klassieke haat-liefde relatie. We schaatsen, varen en surfen met overgave op de talloze rivieren, kanalen, grachten en meren. Tegelijkertijd zijn de Hollandse ziel, de cultuur en zelfs de inrichting van het openbaar bestuur (denk aan de waterschappen en aan Rijkswaterstaat) in belangrijke mate gevormd door de eeuwigdurende strijd tegen het water. In 1953 sloeg het water voor het laatst hard toe, toen in Zeeland meer dan 1800 mensen verdrongen in het geweld van een springvloed, een ramp die deze provincie en haar bewoners ingrijpend heeft veranderd en die ook decennia later nog in het collectieve geheugen staat gegrift.

Hoe treurig ook, voor crisisonderzoekers was de opvolging van twee vergelijkbare calamiteiten binnen 14 maanden een uitgelezen kans om onderzoek te doen naar het leervermogen van overheden en gemeenschappen. Men kan immers zaken als de waar-

schuwing, bestuurlijke besluitvorming en schade-afwikkeling door grotendeels dezelfde personen en instanties in beide situaties met elkaar vergelijken. De wateroverlast van 1993 was al van nabij gevolgd door het Crisis Onderzoek Team van Bestuurskunde Leiden. Ook na afloop is intensief onderzoek verricht naar de manier waarop burgers en bestuur op deze calamiteiten hebben gereageerd. Toen zich vervolgens in 1995 opnieuw overstromingen voordeden, wist het COT bij de Europese Commissie subsidie te verwerven voor een internationaal-vergelijkend onderzoek, dat in samenwerking met collega's in Frankrijk, Duitsland en België is uitgevoerd. Hieronder vatten we enkele belangrijke conclusies van dit onderzoek kort samen.

Verrassing. De grote verrassing van deze overstromingen voor Nederland was dat ze niet vanuit het

westen (de zee) maar vanuit het oosten (de grote rivieren) kwamen. Het beleid was er primair op gericht geweest een herhaling van de Watersnoodramp te voorkomen - vooral via de uiterst kostbare aanleg van de Deltawerken. Andere overstromingsscenario's genoten simpelweg minder prioriteit. Mede daardoor kom het gebeuren dat er een jarenlange patstelling was ontstaan over de noodzaak en aard van dijkversterkingen in het stroomgebied van de grote rivieren. Ook stonden vele gemeenten toe dat er binnen de winterbedding van de rivier werd gebouwd. Daarnaast was sprake van een verminderde waakzaamheid, die onder meer tot uitdrukking kwam in onduidelijke afspraken en weinig intensieve contacten tussen de Belgische en Nederlandse waterstaatkundige en meteorologische instanties en besturen.

De ene overstroming is de andere niet Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen plotseling opkomende 'flash floods' en zich geleidelijk ontwikkelende overstromingen. Eerstgenoemde categorie deed zich binnen dit onderzoek vooral voor in het dal van de Vaucluse in Frankrijk. Zij ontstaan wanneer door aanhoudende regen de bodem het water niet langer opneemt. In bergkommen betekent dit dat in zeer korte tijd zeer grote hoeveelheden water de hellingen afkomen. Rustieke beekjes kunnen daardoor in korte tijd veranderen in dodelijke watermassa's. In Nederland hebben we meer te maken met de eerste categorie. We kunnen bovendien in beginsel zien wat er bovenstrooms gebeurt, voordat het water Nederland bereikt. Onze primaire zorg bij rivieroverstromingen zijn dan ook niet zozeer mensen- en dierenlevens, als wel de enorme fysieke en sociaal-psychologische schade die een grote overstroming kan aanrichten. Toch kan het op sommige plaatsen in Nederland wel degelijk levensgevaarlijk worden, met name vanwege het eerder aangeduide "badkuipeffect" in laag gelegen poldergebieden.

Alarmering en waarschuwing In 1993 liep het slecht met de tijdige en accurate waarschuwing voor het naderende water. De samenwerking met België liet te wensen over. Mensen maakten zich op voor de Kerst en nogal wat instanties draaiden op halve kracht. Het

belangrijkst was evenwel de onderschatting van de ernst van de situatie, met name in Zuid-Limburg. Deze werd veroorzaakt door wat wel "misleidende analogieën" noemen: burgers, bestuurders en hulpdiensten stelden zich te zeer gerust door de situatie te vergelijken met voorgaande hoog watersituaties. Het was in de afgelopen jaren wel vaker voorgekomen dat het water in de Maas flink steeg, maar telkens bleef het peil onder het werkelijk bedreigend geachte niveau. Ditmaal ging het anders, en het kostte de Zuid-Limburgse autoriteiten dure tijd om alsnog te zichzelf en de bevolking te mobiliseren. In 1995 ging dit alles een stuk beter: de Belgisch-Nederlandse contacten waren aangehaald en de analogiewerking verminderde ditmaal niet het risicobewustzijn, maar versterkte het juist. Opvallend was bovendien de belangrijke rol die lokale media (met name regionale radiostations) en ad-hoc communicatiemiddelen (bv. van deur tot deur bezorgde bewonersbrieven) tijdens de overstromingen speelden. Zij bleken een effectief middel voor overheden om burgers te bereiken en van informatie te voorzien.

Lokale, regionale en nationale crisisrespons In alle landen deed zich het probleem voor van de coördinatie van de hulpverlening. Een overstroming stopt immers niet bij de grenzen van een gemeente of een provincie of zelfs een nationale staat. Kleine gemeenten beschikken bovendien vaak zelf niet over de benodigde menskracht en middelen om dijken te versterken of bewoners te helpen evacueren. Bovendien moet er enige lijn zitten in de manier waarop de overheid optreedt, bijvoorbeeld daar waar het gaat om beslissingen tot (verplichte) evacuatie van bewoners en vee. Deze thematiek wordt wel aangeduid met de term "opschaling": de aanvankelijk vooral lokaal gestalte krijgende crisisrespons moet geleidelijk aan naar een hoger bestuurlijk niveau worden gebracht. In Nederland wordt daarin ook voorzien middels de Rampenwet, maar toch ligt zoiets altijd gevoelig: lokale bestuurders beschikken als het goed is over de meest precieze kennis van de lokale situatie; zij geven liever niet de regie uit handen wanneer de eigen burgers in nood verkeren; en het provinciale bestuursniveau is traditioneel niet sterk ontwikkeld op dit ter-

rein. Laat staan dat "Den Haag" moet gaan uitmaken wat er in Itteren, Borgharen of Nijmegen gebeurt. Tijdens de overstromingen van 1993 was de respons dan ook vooral een lokale, ad-hoc aangelegenheid. In 1995, toen het risicogebied veel groter was, manifesteerden de commissarissen der Koningin van Limburg en Gelderland zich veel nadrukkelijker, evenals sommige burgemeesters (bijvoorbeeld D'Hondt in Nijmegen) die de leiding namen van regionale crisiscentra.

"Wie zal dat betalen?" Naar de rijksoverheid werd in Nederland vooral gekeken voor wat betreft de schade-afwikkeling. Er bestaat in Nederland geen eenduidige, wettelijke schaderegeling. Het kabinet moet van geval tot geval besluiten in hoeverre het Nationale Rampenfonds kan worden aangesproken en welke vormen van schade op welke manier worden vergoed. In andere landen gaat het weer heel anders: van een uniforme wettelijke regeling (die vervolgens zeer traag wordt uitgevoerd: slachtoffers van 1993 wachtten nog op hun vergoeding toen in 1995 hun huizen alweer overstromden) in België tot een virtuele staatsonthouding in Duitsland, waar mensen zich middels peperdure polissen particulier moeten indekken tegen dit soort risico's.

Politieke consequenties In Nederland maar ook in andere landen fungeerde de "dubbelslag" aan wateroverlast van 1993 en 1995 als een breekijzer in maat-

schappelijke en politieke discussies over dijkversterking. Deze hadden jarenlang in een impasse verkeerd: milieu- en landschapsbeschermers hadden met een mix aan cultuurhistorische, wetenschappelijke (risicoanalyses) en financiële argumenten succesvol geopperd in politieke en juridische arena's bij hun pogingen de door Rijkswaterstaat en de waterschappen gewenste dijkversterkingen tegen te gaan. Na de tweede overstroming werden zij als zondebok aangemerkt. Op lokaal niveau kwam het tot bittere woorden, bedreigingen, sociale uitstoting en zelfs een enkel handgemeen. In politiek Den Haag was snel steun gevonden voor een noodwet die een versnelde aanleg van nieuwe dijken mogelijk maakte. Zo blijkt een ramp dus ook een "window of opportunity" voor beleidsvernieuwing te kunnen zijn.

Tips voor verder lezen:

- * U. Rosenthal, Rampen, rellen, gijzelingen: Crisisbesluitvorming in Nederland, Amsterdam: De Bataafsche Leeuw 1984 (hoofdstuk 5 over de Zeeuwse watersnood).
- * U. Rosenthal, P. 't Hart (eds.), Flood response and crisis management in Western Europe, Heidelberg, New York: Springer Verlag 1998.
- * Crisis Onderzoek Team, Crisis, Alphen aan den Rijn: Samsom 1998.

Paul 't Hart

Departement Bestuurskunde/Crisis Onderzoek Team

Wilt u een advertentie in de Bestuurskundige Berichten plaatsen? Dat kan. Neem vlug contact op met Yvonne van der Vlucht (071-5273696)!

Is de weg naar de hel geplaveid met euro's?

Een beschouwing over de negatieve aspecten van invoering van de euro.

Gert Varkevisser

De euro. Hij is er. Banken en internationale bedrijven zijn onderling reeds begonnen met het afrekenen in euro's. De consument volgt in 2002. De euro wordt gezien als de kroon op één Europese markt zonder binnengrenzen. Duisenberg, president van de Europese Centrale Bank (ECB), zei eens in reactie op de heersende kritiek met betrekking tot de invoering van de euro: "Het niet invoeren van de euro kan worden gezien als het in de waagschaal stellen van de interne markt." De euro is inmiddels ingevoerd. Maar de vraag blijft of de invoering van deze gemeenschappelijke Europese munt uitmondt in een groot economisch en politiek succes of in een enorme flop die de voortgang van het Europees integratieproces ondermijnt.

De invoering van de euro heeft een aantal positieve aspecten. De euro moet zorgen voor meer werk, lage-

re rente en lagere prijzen. Handelsbelemmeringen binnen Europa moeten verdwijnen. De euro zorgt er-

De 'Underground Economy'

voor dat er niet meer voortdurend geld gewisseld hoeft te worden als landen met elkaar handel drijven. Dit levert enorme besparingen op. Tevens komt er door het wegvallen van de valuta grenzen meer concurrentie binnen Europa waardoor de doorzichtigheid van de markt wordt vergroot. Een ander mogelijk positief aspect van de euro is dat het een bedreiging kan vormen voor de onaantastbare positie van de dollar in de wereldhandel. Bij elkaar opgeteld zijn de landen van de Europese Unie groter dan de Verenigde Staten, zowel in gezamenlijk bruto nationaal produkt als in populatie. Hierdoor kan de Europese Unie een groter aandeel in de wereldhandel veroveren. Dit moet ander andere meer werkgelegenheid en rijkdom opleveren voor de lidstaten van de Europese Unie.

Dit zijn echter allemaal nog maar speculaties. Niemand kan met zekerheid zeggen dat het zo lopen zal. De invoering van de euro is en blijft een 'sprong in het diepe'. Naast de hiervoor genoemde positieve aspecten die de euro kan bieden zijn er namelijk ook een aantal kanttekeningen te plaatsen bij het hanteren van één gezamenlijke Europese munt. Met name de Amerikanen staan sceptisch tegenover de euro als mogelijk succesvolle munt.

De Amerikaanse professor in de economie en internationale betrekkingen Kenneth Rogoff denkt dat de euro het bankbiljet van de *underground economy* wordt. Omdat de euro wordt uitgebracht in grote coupures, biljetten van 100, 200, en 500 euro's, is de kans groot dat een groot deel van deze biljetten in de informele economie terecht komt. Deze *underground economy* wordt niet allen gevormd door criminelen en belastingontduikers, maar ook door angstige burgers die hun matras volstoppen met biljetten omdat ze de bank niet vertrouwen en bedrijven die niet kunnen

functioneren zonder grote hoeveelheden contant geld. Het is in deze informele economie van belang om grote coupures in handen te hebben. Hoe groter de waarde van de biljetten, hoe minder je ervan in je bezit hoeft te hebben. De euro biedt deze mogelijkheid. Gevolg is dat er flinke belastinginkomsten worden misgelopen en de criminaliteit in de hand wordt gespeeld, aldus Rogoff.

De Ecu, de voorloper van de Euro

Naast dit scenario van 'zwarte euro's' heerst er onder de Amerikanen nog een andere opvatting over de gevolgen van de invoering die de euro teweeg brengt. De Washington Post schreef enige tijd geleden dat er op korte termijn niets gevreesd hoeft te worden, maar dat er op den duur de verschillen tussen de rijke noordelijke landen en de minder rijke zuidelijke EU-landen steeds groter worden. In deze zui-

delijke lidstaten, die minder politiek stabiel worden geacht, zullen ten tijde van economische recessie en stijgende werkloosheid de regeringen van deze landen geconfronteerd worden met protesten van burgers tegen de euro. Geld bijdrukken, de rente wijzigen of de munt devalueren om de economische crises het hoofd te bieden is er niet meer bij. De Washington Post houdt er dan ook rekening mee dat tegen die tijd verzet onder de burgers regeringen kan dwingen zich van de euro af te keren.

In de Verenigde Staten heerst sterk de gedachte dat een snelle politieke eenwording de redding voor de euro kan zijn. Als dat niet lukt, is een escalatie van politieke verschillen waarschijnlijk. De meeste Amerikanen vinden dan ook dat er eerst politieke eenwording moet zijn voordat er economische integratie plaatsvindt. Zo is het in de Verenigde Staten gegaan. De Amerikaanse koloniën vormden eerst een politie-

Maak een succesvolle Start in een Managementloopbaan!

Een HBO (4-jarig) of academische opleiding afgerond?
Ambieert u op termijn een managementfunctie?

Universiteit Nyenrode vergroot uw kans op een managementfunctie
op het hoger onderwijsniveau met het

Intensief Doctoraal Programma (IDP) Bedrijfskunde

- Duur: 16 maanden
- Specialisaties: General Management (GM)
of Financial Management (FM)
- Combinatie van theorie en praktijk
- Internationale faculteit
- Criteria: afgeronde HBO- (4-jarig) of universitaire opleiding
met maximaal 2 jaar werkervaring
- Campus: Nijmegen
- Nyenrode netwerk
- Informatiesessies: 16 februari 1999,
10 april 1999,
8 mei 1999
- Start: augustus 1999

Met ingang van het academisch jaar 1998/1999 is het voor een
selecte groep mogelijk om binnen 16 maanden zowel de drs. titel
in de bedrijfskunde als de MBA titel te behalen. Vraag nu naar
Nyenrode's 'Double Degree Program'!

Vader: informatie en aanmelden voor de informatiesessies:
Universiteit Nyenrode, Studentenzaken,
ref. 10346 291 000, fax 10346 291 600,
E-mail: idp@nyenrode.nl / Internet: www.nyenrode.nl

UNIVERSITEIT NYENRODE
THE NETHERLANDS BUSINESS SCHOOL

ke unie en pas tientallen later kwam er een nationaal
bankstelsel. En nog eens een eeuw later een centrale
bank. Een columnist in de Verenigde Staten zei eens:
"De eurocraten draaien het om. Zij gebruiken een su-
pranationale bank om een politieke unie op te leg-

nanciën van de euro-landen in de zogeheten Euro-X-
raad vergaderen. Er wordt hierdoor afbreuk gedaan
aan de nationale monetaire soevereiniteit. De landen
die in de Europese Monetaire Unie (EMU) zitten
kunnen niet meer eigen monetair beleid voeren. Ze
kunnen hooguit in de Euro-X-raad nog enigszins hun

De Euro geflankeerd door biljetten van verschillende Europese landen

gen."

De voormalig Britse topambtenaar bij de Europese
Commissie Bernard Connolly is het met deze Ameri-
kaanse redenering eens. Hij vindt dat een muntunie
alleen succesvol kan zijn als het ook een politieke
unie is. De euro moet het namelijk opnemen tegen de
dollar en de yen. De verhouding tussen de drie mun-
ten zal zwaar worden beïnvloed door de politiek. Het
gevolg is, zegt Connolly, dat er voortdurende koers-
schommelingen optreden die de economie beslist
geen goed doen. De periode van stabiele wisselkoers-
en is voorbij. De hardheid van de gulden bood ze-
kerheid. De euro daarentegen wordt één van de be-
langrijkste munten in de wereld. En hoe belangrijker
de munt, hoe groter de politieke invloed op de koers.

De invoering van de euro betekent voor Nederland
dat rente-, wisselkoers- en inflatiebeleid niet meer bij
de centrale bank in Amsterdam worden uitgestippeld,
maar in Frankfurt, waar de Europese Centrale Bank
(ECB) zetelt en in Brussel, waar de ministers van Fi-

eigen belang laten gelden. De ECB heeft een politiek
onafhankelijke positie ten opzichte van de euro-
landen. Deze bank zal het EU-belang trachten te be-
hartigen. Maar dan moet er wel een EU-belang zijn.
Er is niet zoiets als één Europa. Er zijn vijftien landen
die de Europese Unie vormen, ieder met zijn eigen
belangen. De vraag naar een wat hogere rente door
landen wiens economie overhit dreigt te raken, om zo
de groei af te remmen staat tegenover de vraag naar
een wat lagere rente door landen die te kampen heb-
ben met hoge werkloosheid en lage groeicijfers.

De vraag of de weg naar de hel is geplaveid met eu-
ro's zal ik hier niet beantwoorden. Wel heb ik duide-
lijk willen maken dat de euro een moeilijke weg heeft
te gaan. Een weg vol kuilen, hobbels en hindernissen.
Waar de weg naar toe gaat is niet te zeggen. Dat zal
de tijd ons moeten leren.

Gert Varkevisser is student Bestuurskunde in Leiden

Sleutelfiguren

Door Mark Rutgers

Vooraf.

Een nieuwe redactie een nieuw geluid: Het oude 'spiegelingen' waarin de meest ondoordachte opwellingen door mij mochten worden verwerkt tot een verhaaltje is na zes afleveringen bruut door de redactie van BB beëindigd. Na zware onderhandelingen heb ik de voor mij zo belangrijke mogelijkheid tot publiceren weten veilig te stellen, maar niet onder dezelfde naam: Spiegelingen wordt Sleutelfiguren. Helaas betekent dit voor u als lezer dat de vrij willekeurige verzameling wetenswaardigheden - met moraliserende ondertoon - wordt vervangen door meer inhoudelijke stukjes. Erger, ik ben nu gedwongen mijn schrijfgedrag te disciplineren. Omdat ik mijn contributie voor de B.I.L. al had voldaan was mijn positie ten opzichte van de redactie echter nogal zwak; het spijt mij.

Sleutelfiguren.

De bestuurskunde kent vele invloedrijke auteurs. De namen die al snel opduiken zijn (al dan niet terecht) Woodrow Wilson, Max Weber of recentere auteurs zoals Dwight Waldo, Herbert Simon, enzovoort. Als we kijken naar invloedrijke denkers uit een verder verleden zijn het mensen zoals Veit Ludwig von Seckendorf en Lorenz von Stein die gewoonlijk worden aangehaald. Zelden is er aandacht voor Nederlanders die van invloed zijn (geweest) op het bestuurskundige gedachtengoed. De komende aflevering van *sleutelfiguren* zullen op bescheiden wijzen in deze lacune voorzien.

Sleutelfiguren: *Filips van Leiden*, circa 1325-1382.

Filips van Leiden is één van de grote Nederlandse juristen, maar hij mag ook tot de voorlopers van het bestuurskundige denken in Nederland worden gerekend. Let wel, in de 14e eeuw werden nog geen specifieke bestuurskundige vraagstukken als zodanig onderscheiden. De voorhanden zijnde 'bestuurskundige' geschriften uit de late middeleeuwen betreffen praktische verordeningen voor functionarissen en zogenaamde vorstenspiegels. Pas vanaf midden 16e eeuw krijgen staatsrechtelijke overwegingen een plaats in met name de vorstenspiegels. Toch begint al

in Filips' tijd de professionalisering van het bestuur vorm te krijgen. Langzaamaan wordt een universitaire juridische opleiding het voortraject voor (hogere) ambtelijke en bestuurlijke functionarissen. In deze zin is de juridische opleiding voorloper van de hedendaagse bestuurskunde opleidingen.

Filips van Leiden studeerde zoals vele Nederlandse tijdgenoten rechten te Orleans (Frankrijk). Zijn naam als geleerde vestigde hij door in circa 1355 een verhandeling te schrijven: *De cura reipublicae et sorte principantis* (Over de staatszorg en de rol van de vorst daarin). Voor onze hedendaagse begrippen is het een vrij ongestructureerd geheel, opgebouwd uit 85 casus. Casus 37, over de monopolies van de gilden, illustreert zijn werkwijze: Filips is tegen deze monopolies en ondersteunt deze visie door een lang citaat van de Romeinse keizer Justinianus waarin (circa 800 jaar eerder) monopolievorming wordt verboden. Filips behoort daarmee tot de eersten die het Romeinse recht als basis gaan gebruiken voor de eigentijdse samenleving en als middel bij uitstek zien voor het herstel van de maatschappelijke orde en welvaart. Hij geeft daaraan nadrukkelijk een eigen signatuur. In de woorden van de historici Jan en Annie Romein: "De staat die Filips voorzweeft, is een ambtenarenstaat. De baljuwen die het politieke, de rentmeesters die het financiële en de rechters die het juridische bestuur vormen, moeten geen hoge hanzen zijn, maar geschoolde burgers, dienaren van de vorst, dat is van de staat." Met dergelijke opvattingen is hij zeer vooruitstrevend te noemen. Op andere terreinen is het werk van Filips vernieuwend, met name zijn nadruk op het belang van zorgvuldigheid en op procedures: geen stuk hoort de grafelijke kanselarij ongetekend te verlaten en alle documenten moeten zorgvuldig worden bewaard. Daarmee legt hij principes vast die nog steeds gelden in het openbaar bestuur. Filips is hiermee tevens iemand die aantoonbaar heeft bijgedragen aan wat Max Weber de rationalisering van de Westerse samenleving noemt. Zijn eigen werkomstandigheden waren er echter niet minder middeleeuws door.

Al hoewel voor zijn levensonderhoud ambtelijke functies voor de overheid beklede, verkreeg hij zijn meeste inkomsten uit kerkelijke ambten. In 1355 werd hij bijvoorbeeld geestelijke in de parochiekerk te Amsterdam en in 1366 verwierf hij het zogenaamde kapittel in de St.Pankras kerk te Leiden (nu meestal bekend als de Hooglandse kerk).

Filips' werk als geleerde is van grote invloed geweest. De historicus Fruin plaatst hem zelfs op gelijke voet met onder andere Montesquieu. In zijn eigen tijd was Filips zeker ook als bekwaam ambtenaar bekend (getuige zijn benoemingen). Maar er is nog een derde grond voor zijn bekendheid: hij staat te boek als de stichter van de oudste openbare bibliotheek in de Nederlanden. Het betreft zijn privé bibliotheek die hij na zijn overlijden - onder strikte voorwaarden (nauwelijks 'openbaar' te noemen) - open liet stellen voor mensen die wilden gaan studeren en de daartoe benodigde kostbare handgeschreven boeken niet konden betalen (10

boeken zijn in die tijd ongeveer evenveel waard als een stadspand!). In later eeuwen is deze bibliotheek bekend geworden als de 'Templum Salomonis' een aanduiding die nog steeds terug te vinden is op de gevel van Nieuwsteeg 1 te Leiden (boekhandel Burgersdijk en Niermans). Dat is niet zomaar: het betreffende pand naast de Pieterkerk was Filips' (tegen de stadsmuur gebouwde) woonhuis waarin later de bibliotheek te vinden was.

Advertentie

Stitch 2000

Borduurservice

DUMP KATWIJK
De Waal Malefytstraat 111 - Tel.: 071 - 4015385

NIEUW!
Borduurservice
Op per, handdoek, etc.

Stitch
2000

Zoekt u duurzame kwaliteit?

Het adres voor het borduren van:

U vindt ons in het pand
van de Dumpshop!

- ☛ relatiegeschenken
- ☛ promotieartikelen
- ☛ bedrijfskleding
- ☛ gewoen voor de gain

schoolstraat 7d-2225 KN-Katwijk -tel/fax: 071-4074263
(zie plattegrond) buslijn 41 stopt 100 meter bij ons vandaan

Hilsen fra Iris!

Iris Overduin

UNIVERSITY OF BERGEN

Department of Administration and Organization Theory

Iris Overduin is derdejaars studente bestuurskunde en zit in de redactie van Bestuurskundige Berichten. Zij studeert dit half jaar in de stad Bergen in Noorwegen. Een aantal keer zal zij in de BB vertellen over haar ervaringen in deze noordelijke studentenstad.

Op het moment dat u dit artikel onder ogen heb, zit ik waarschijnlijk al een paar weken in de stad Bergen, de meest regenachtige stad van Europa. Bergen is een plaats met 220.000 inwoners aan de westkust van het prachtige Noorwegen. Waarschijnlijk zit ik nu te genieten van de prachtige omgeving, mijn nieuwe vrienden en natuurlijk ook de studie. Echter, vooraf-

gaand aan deze reis heb ik nog een reis moeten maken; namelijk een reis door de wereld van de bureaucratische organisaties. Ik zal u vertellen wat ik mee heb gemaakt, voordat ik eindelijk mijn koffer kon inpakken en kon vertrekken naar de donkere dagen van het magische Noorwegen..

Het avontuur begon voor mij eind september 1997. Ik

Talent Bestuurskundige Projecten

Vóór en dóór bestuurskundigen

Wat is Talent Bestuurskundige Projecten?

Talent Bestuurskundige Projecten is opgericht door drie oud-bestuurskundigen. Zij richt zich speciaal op startende bestuurskundigen die zich oriënteren op de arbeidsmarkt. Talent BP probeert de aansluiting tussen universiteit en arbeidsmarkt te vergemakkelijken; na je studie kun je via ons op projectbasis werkervaring opdoen. Je wordt als afgestudeerd bestuurskundige bij opdrachtgevers gedetacheerd bij diverse bestuurskundige functies en projecten. Tevens werven en selecteren wij bestuurskundigen voor opdrachtgevers voor onbepaalde tijd.

Onze organisatie kent een unieke formule: de startende bestuurskundige wordt begeleid door een ervaren bestuurskundige, een persoonlijke mentor. De mentor "coached" je tijdens de detachering en brengt tevens extra kennis in.

Wie zijn onze relaties?

Inmiddels hebben tientallen bestuurskundigen via Talent BP al een baan gevonden bij diverse organisaties. Zo zijn er bestuurskundigen werkzaam als beleidsmedewerker bij gemeentelijke- en semi-overheidsorganisaties. Tevens is Talent BP actief bij diverse gerenommeerde consultancy-organisaties, brancheverenigingen, ministeries, provincies en adviesraden.

Welke bestuurskundigen plaatst Talent BP?

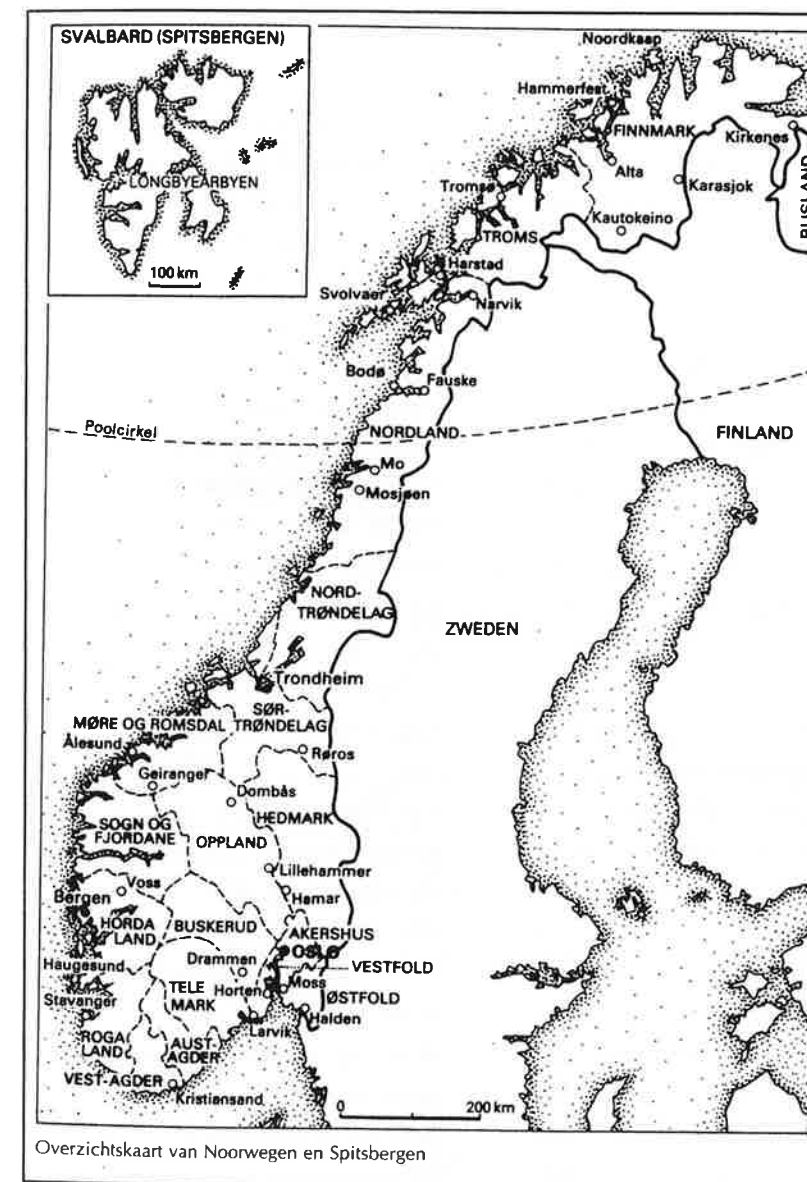
Wij hebben behoefte aan bestuurskundigen met diverse afstudeervarianten. Bruikbaar zijn onder andere: financieel management, organisatie management en HRM, politiek bestuurlijk management, veiligheidsmanagement, milieumanagement, openbaar bestuur en bedrijfsleven en informatisering.

Interesse?

Neem dan nu contact op met: Talent Bestuurskundige Projecten
Stefan Lindaart, bureaucoördinator
Korte Lijnbaan 26 B
3012 ED Rotterdam
tel. 010-4148668, fax. 010-4148388

was net met mijn tweede jaar begonnen, toen mijn interesse voor een studie in het buitenland werd gewekt door een artikel in de BB. Hierin schreven twee studenten over hun ervaringen in Bergen. Zelf heb ik al drie lange vakanties doorgebracht in Noorwegen en ik heb daarbij ook al een keer Bergen aangedaan. Toen ik als veertienjarige voor de eerste keer in Noorwegen was (in 1993), had ik gelijk de droom om later, als ik groot zou zijn, hier te gaan wonen. Wat

huis (voor later) en het leren van de melodieuze taal. Toen ik, anno 1997, het bewuste artikel in de BB las, dacht ik dat ik op deze manier in ieder geval toch een stukje van deze droom kon waar maken door er een half jaar te gaan wonen. Ik bezocht de homepage van de universiteit van Bergen en klopte vervolgens aan bij de toenmalige coördinatrice Buitenland, Tineke Pieters. Daarnaast besloot ik het internationale keuzevak 'Environmental Policy' te volgen, onder leiding

een prachtig, gevarieerd land; watervallen, hoogvlaktes, dennenbossen, toendra's, fjorden, gletsjers, hoge bergen, scheren, groene dalen, heuvels en pittoreske dorpen. Kortom, een land met een veel indrukwekkende flora en fauna. Ik vulde vervolgens mijn gehele zomervakantie met het zoeken van een mooi

van professor Kenneth Hanf. De internationale, multiculturele werkgroep was zo gezellig en hecht, dat ik, ondanks mijn vele twijfels, enthousiast werd en toch door ging met het verdiepen in een studie in het buitenland.

Ik ging mij oriënteren in de verschillende buitenland-

se vakken, maar toch ook in de verschillende universiteiten. Uiteindelijk viel mijn keus toch op de universiteit van Bergen, omdat ik onder andere wist dat het daar relatief goed geregeld is en daar vakken worden gegeven op het gebied v

an milieu, mijn specialisatie. Eind februari schreef ik mij in bij mevrouw Pieters. Toch had ik nog steeds wel veel twijfels of ik zou gaan. Echter, op één en dertig maart hakte ik knoop resoluut door; mijn twijfels vervlogen en mijn besluit was daarmee genomen. Ik kreeg van Pieters een syllabus mee met aanvraagformulier voor een Socratesbeurs, een stappenplan, een erkenning van de studiepunten en een certificaat. Ik begon gelijk met invullen, wat geen makkelijke opdracht was: een handtekening hier, een paraaf daar. Ik was nog lang bezig met het verzamelen van brieven en handtekeningen.

Ik zocht uit welke vakken ik in Leiden zou missen, gedurende mijn verblijf in Bergen. Dat bleek alleen Methoden & Technieken-4 te zijn, aangezien ik voor twee andere vakken compensatie kreeg. Achteraf bleek ik nog een vak en een tentamen te missen, maar daar heb ik contact voor opgenomen met de Examencommissie. Deze vakken heb ik inmiddels afgerond. Ik besloot het M&T-4 tentamen afgelopen augustus te maken.

Vervolgens stapte ik naar de studie-infotheek aan het Stationsplein, waar ik de folder 'Studeren in het Buitenland' kreeg. Dit was een handig boekje dat mij veel nuttige tips heeft verschaft. Ook zocht ik uit op de computer aldaar, voor welke particuliere beurzen ik eventueel in aanmerking zou komen. Uiteindelijk gingen er twee dikke brieven de deur uit. Van de één heb ik nog steeds niets vernomen, maar van de andere kreeg ik, na aanbevelingsbrieven, motivatie en cijferlijsten te hebben gestuurd, het fantastische bericht dat ik een behoorlijk groot bedrag zou ontvangen. Die brief was een leuke thuiskomst van een fantastische zomervakantie en zal ook vast zorgen voor een fantastisch komend half jaar. Noorwegen is in verhouding tot Nederland ook een erg duur land; de eerste levensbehoeften zijn bijna niet te betalen. Daarnaast wil ik natuurlijk meer doen dan alleen met mijn neus in de boeken zitten en ik wil mij dus ook secundaire levensbehoeften willen veroorloven. Er worden ver-

schillende excursies georganiseerd vanuit de universiteit en ik zou ook wel graag eens willen leren skiën. Ook komen er veel vrienden langs, die ik zal moeten vermaken. Een financieel steuntje in de rug kan mij daar erg goed bij helpen.

Tussentijds echter, duurde het erg lang voordat ik officieel bericht kreeg van de universiteit van Bergen of ik daadwerkelijk naar Bergen kon komen. In juli 1998 besloot ik contact op te nemen met het buitenlandse secretariaat in Bergen en daar bleken zij te zijn vergeten mij de 'Letter of Acceptance' te sturen. Na een week had ik hem gelukkig in huis. Er zat ook een formulier bij voor huisvesting en kon zo terecht in een campus net buiten Bergen (Fantoft). Het werd nu tijd om de taal een beetje onder de knie te krijgen. Ik heb een woordenboek aangeschaft en mijn hele kamer volgehangen met post-it briefjes met de Noorse vertaling van het object er op.

Alles ging dus op rolletjes: ik was geaccepteerd, kreeg twee beurzen, had het M&T-4 tentamen gehaald en had al huisvesting. Ik stortte mij toen in de wereld van de reisbureaus. Ik besloot uiteindelijk om met de bus naar Oslo te reizen en vanaf daar met de trein naar Bergen te gaan. Het wordt een reis van 27 uur met de bus en 7 uur met de trein. Ten eerste is dat goedkoop, ten tweede heb ik een vriendin in Oslo wonen die ik graag eens wil bezoeken en ten derde schijnt de reis met de trein adembenemend mooi te zijn.

Vervolgens moest ik naar de voor iedereen welbekende Informatie Beheer Groep: ik regelde hier dat zij mijn nieuwe adres te weten zou komen (ik weet het zelf nog niet eens!), dat ik een vergoeding krijg voor mijn OV-studentenkaart en dat ik alvast een voorschot krijg op mijn studiefinanciering. Daar ben ik nu nog steeds mee bezig, alhoewel ik maanden geleden hiermee begonnen ben. Echter een aantal formulieren is pas vanaf 1 januari beschikbaar en laat ik nu net die formulieren nodig hebben... De laatste telefoontjes zijn dan ook nog niet gepleegd.

Nu, voor mij 16 december 1998, begint de reis te naderen. Ik hoef nog maar een aantal dingen te regelen, zoals de formulieren voor de IBG, een verzekering, mijn verhuizing en het inschrijven voor seminars. Ook moet ik nog een aantal dingen aanschaffen, zoals

een reiswekker en een aantal (Nederlandstalige) leesboeken.

Ik verheug mij enorm op het komend half jaar. Ik ben erg benieuwd wat mij te wachten staat; het zal vast een hele mooie, indrukwekkende, maar misschien ook wel soms een moeilijke tijd worden. Het is inmiddels winter en ik heb op Teletekst al gezien dat de eerste sneeuw al is gevallen. Ik kan al haast niet meer wachten tot zeven januari. Het wordt een hele ervaring.

Vi sees! Hilsen,

Iris Overduin
Studente bestuurskunde in Leiden

Elke e-mail, van bekenden of onbekenden, is van harte welkom! Mijn e-mailadres is: i_overduin@hotmail.com
Alvast bedankt!

Advertentie

EEN SCHONE WAS VOOR DE HELE KLAS

LEASE

STUDENTEN HUREN HUN WASMACHINE, DROOGAUTOMAAT ETC. BIJ SPLASH LEASE!

VANAF f 38.- P. M.

0800-0220202

SPLASH LEASE

Internet: www.splash.nl/splash - E-mail: info@splash.nl

Gemeentevervoerbedrijf Amsterdam

R. Schellingerhout

De afgelopen jaren is er veel te doen geweest rond het Gemeentevervoerbedrijf Amsterdam. Het bedrijf verkeerde begin jaren negentig in een grote crisis. Er was sprake van grote financiële tekorten en vele organisatorische problemen. Op dit moment is er sprake van een duidelijke verbetering. Uit het jaarverslag over 1997 blijkt dat in 1997 voor het eerst sinds jaren weer een positief resultaat is geboekt. Om ook in de toekomst een positief resultaat te kunnen garanderen zijn er de afgelopen twee jaar verschillende maatregelen en besluiten genomen. Een van de belangrijkste was het besluit om het Gemeentevervoerbedrijf meer op afstand van de gemeente te plaatsen.

Deze verandering heeft behoorlijk wat voeten in de aarde gehad. De problemen bij het bedrijf waren het resultaat van een complexe set van factoren. Het was niet zo dat een persoon of een groep functionarissen verantwoordelijk was. Dit vormde juist het probleem. Het Gemeentevervoerbedrijf Amsterdam (GVB) is een gemeentelijk bedrijf. Dit houdt in dat er een sterke verwevenheid bestaat tussen gemeente en bedrijf. Bij het GVB is er geen goede invulling gegeven aan deze interdependentie. Ondanks uitspraken van het tegendeel heeft de politiek (i.c. de opeenvolgende verantwoordelijke wethouders) zich jarenlang inten-

sief met de bedrijfsvoering van het bedrijf bemoeid. Deze inmenging in bedrijfsmatige aangelegenheden vond plaats zonder dat er sprake was van gedegen bedrijfsmatige kennis aan de kant van het bestuur. De gemeenteraad had meer aandacht voor de ontwikkeling van vervoersbeleid dan voor de bedrijfsmatige kant van de zaak. Toen de problemen echt uit hand liepen durfde zij niet in te grijpen.

Door de Commissie-Van der Zwan, die onderzoek heeft gedaan naar de oorzaken van de problemen bij het GVB zijn een aantal aanbevelingen gedaan om het GVB weer gezond te krijgen. Een van deze aan-

bevelingen was om de exploitatievorm van het GVB te wijzigen. Tot dat moment had het GVB als gemeentelijke bedrijf onderdeel uitgemaakt van de gemeente en was er geen sprake van een duidelijke scheiding tussen beleidsmatige en bedrijfsmatige taken. De Commissie-Van der Zwan stelde voor om het GVB niet langer automatisch integraal verantwoordelijk te stellen voor het openbaar vervoer in de stad maar bijvoorbeeld een concessie voor vier jaar te verlenen. Er zou dan iedere vier jaar overleg gevoerd moeten worden tussen het vervoerbedrijf en de gemeente over de te leveren diensten. De gemeente zou een beleidsprogramma moeten vaststellen waarin wordt neergelegd wat zij aan openbaar vervoer in de stad wenst en vervolgens met het GVB onderhande-

de concessie niet aan het GVB wordt gegund.

Het is van groot belang dat goed wordt nagedacht over de gevolgen van het meer op afstand plaatsen van het bedrijf. Het gevaar dreigt dat men in de wens om problemen zoals die in het verleden aan de orde zijn geweest door een te grote verstrengeling van gemeente en vervoerbedrijf te voorkomen doorslaat naar de andere kant en het GVB teveel op afstand plaatst van de gemeente. Indien de directie van het GVB meer vrijheid krijgt om zelfstandig besluiten te nemen ten aanzien van de bedrijfsvoering leidt dat omgekeerd tot een afname van de ruimte voor de politiek om vrijelijk te bepalen waarop het bedrijf zich in haar functioneren moet richten. Als men wil dat het bedrijf een bepaalde activiteit verricht in zo een situ-

len over de kosten van dit programma. Voordeel van deze benadering is dat er een heldere scheiding is tussen de beleidsmatige en de bedrijfsmatige zaken. Er zal door de gemeente duidelijk moeten worden vastgelegd wat zij verlangt. Tussentijdse wijzigingen zoals die vroeger voorkwamen zijn uitgesloten. Het is niet langer mogelijk om op puur politieke gronden te verlangen dat een vanuit bedrijfsmatig oogpunt onrendabele halte niet wordt opgeheven. Het kan wel maar dan moet er voor die halte een bedrag op tafel gelegd worden. Op termijn zou er dan kunnen worden gekeken naar verdere (externe) verzelfstandiging van het GVB. In deze opzet zou het ook mogelijk zijn dat

atie dan zal daar over onderhandeld moeten worden. Voordeel van deze opzet is dat duidelijk wordt welke kosten er aan die activiteiten zijn verbonden. Bij een (volledige) verzelfstandiging kan het punt van de kostenbepaling echter ook een probleem vormen. Omdat de gemeente geen kennis meer in huis heeft ten aanzien van het openbaar vervoer, die zit immers in het verzelfstandigde bedrijf, kan zij niet (of zeer moeilijk) bepalen of de opgave van de kosten realistisch is. Het is dus noodzakelijk voor de gemeente om voldoende expertise in huis te houden ten aanzien van het openbaar vervoer. Daarnaast is het de vraag of de gemeente nog voldoende expertise in huis zal (en

Gemeentevervoerbedrijf Amsterdam

R. Schellingerhout

De afgelopen jaren is er veel te doen geweest rond het Gemeentevervoerbedrijf Amsterdam. Het bedrijf verkeerde begin jaren negentig in een grote crisis. Er was sprake van grote financiële tekorten en vele organisatorische problemen. Op dit moment is er sprake van een duidelijke verbetering. Uit het jaarverslag over 1997 blijkt dat in 1997 voor het eerst sinds jaren weer een positief resultaat is geboekt. Om ook in de toekomst een positief resultaat te kunnen garanderen zijn er de afgelopen twee jaar verschillende maatregelen en besluiten genomen. Een van de belangrijkste was het besluit om het Gemeentevervoerbedrijf meer op afstand van de gemeente te plaatsen.

Deze verandering heeft behoorlijk wat voeten in de aarde gehad. De problemen bij het bedrijf waren het resultaat van een complexe set van factoren. Het was niet zo dat een persoon of een groep functionarissen verantwoordelijk was. Dit vormde juist het probleem. Het Gemeentevervoerbedrijf Amsterdam (GVB) is een gemeentelijk bedrijf. Dit houdt in dat er een sterke verwevenheid bestaat tussen gemeente en bedrijf. Bij het GVB is er geen goede invulling gegeven aan deze interdependentie. Ondanks uitspraken van het tegendeel heeft de politiek (i.c. de opeenvolgende verantwoordelijke wethouders) zich jarenlang inten-

sief met de bedrijfsvoering van het bedrijf bemoeid. Deze inmenging in bedrijfsmatige aangelegenheden vond plaats zonder dat er sprake was van gedegen bedrijfsmatige kennis aan de kant van het bestuur. De gemeenteraad had meer aandacht voor de ontwikkeling van vervoersbeleid dan voor de bedrijfsmatige kant van de zaak. Toen de problemen echt uit hand liepen durfde zij niet in te grijpen.

Door de Commissie-Van der Zwan, die onderzoek heeft gedaan naar de oorzaken van de problemen bij het GVB zijn een aantal aanbevelingen gedaan om het GVB weer gezond te krijgen. Een van deze aan-

bevelingen was om de exploitatievorm van het GVB te wijzigen. Tot dat moment had het GVB als gemeentelijke bedrijf onderdeel uitgemaakt van de gemeente en was er geen sprake van een duidelijke scheiding tussen beleidsmatige en bedrijfsmatige taken. De Commissie-Van der Zwan stelde voor om het GVB niet langer automatisch integraal verantwoordelijk te stellen voor het openbaar vervoer in de stad maar bijvoorbeeld een concessie voor vier jaar te verlenen. Er zou dan iedere vier jaar overleg gevoerd moeten worden tussen het vervoerbedrijf en de gemeente over de te leveren diensten. De gemeente zou een beleidsprogramma moeten vaststellen waarin wordt neergelegd wat zij aan openbaar vervoer in de stad wenst en vervolgens met het GVB onderhande-

de concessie niet aan het GVB wordt gegund.

Het is van groot belang dat goed wordt nagedacht over de gevolgen van het meer op afstand plaatsen van het bedrijf. Het gevaar dreigt dat men in de wens om problemen zoals die in het verleden aan de orde zijn geweest door een te grote verstrengeling van gemeente en vervoerbedrijf te voorkomen doorslaat naar de andere kant en het GVB teveel op afstand plaatst van de gemeente. Indien de directie van het GVB meer vrijheid krijgt om zelfstandig besluiten te nemen ten aanzien van de bedrijfsvoering leidt dat omgekeerd tot een afname van de ruimte voor de politiek om vrijelijk te bepalen waarop het bedrijf zich in haar functioneren moet richten. Als men wil dat het bedrijf een bepaalde activiteit verricht in zo een situ-

len over de kosten van dit programma. Voordeel van deze benadering is dat er een heldere scheiding is tussen de beleidsmatige en de bedrijfsmatige zaken. Er zal door de gemeente duidelijk moeten worden vastgelegd wat zij verlangt. Tussentijdse wijzigingen zoals die vroeger voorkwamen zijn uitgesloten. Het is niet langer mogelijk om op puur politieke gronden te verlangen dat een vanuit bedrijfsmatig oogpunt onrendabele halte niet wordt opgeheven. Het kan wel maar dan moet er voor die halte een bedrag op tafel gelegd worden. Op termijn zou er dan kunnen worden gekeken naar verdere (externe) verzelfstandiging van het GVB. In deze opzet zou het ook mogelijk zijn dat

atie dan zal daar over onderhandeld moeten worden. Voordeel van deze opzet is dat duidelijk wordt welke kosten er aan die activiteiten zijn verbonden. Bij een (volledige) verzelfstandiging kan het punt van de kostenbepaling echter ook een probleem vormen. Omdat de gemeente geen kennis meer in huis heeft ten aanzien van het openbaar vervoer, die zit immers in het verzelfstandigde bedrijf, kan zij niet (of zeer moeilijk) bepalen of de opgave van de kosten realistisch is. Het is dus noodzakelijk voor de gemeente om voldoende expertise in huis te houden ten aanzien van het openbaar vervoer. Daarnaast is het de vraag of de gemeente nog voldoende expertise in huis zal (en

moet) hebben om mee te kunnen praten over zaken als de planning van het vervoer en de samenhang met andere vervoersvormen: de ontwikkelingsfunctie van het openbaar vervoer. Dergelijke specifieke kennis is wel noodzakelijk voor het ontwikkelen van een samenhangend vervoersbeleid. Indien deze ontwikkelingsfunctie volledig bij het vervoerbedrijf gelegd wordt zal de gemeente deze dienst dus in moeten kopen. Er kan dan een situatie ontstaan waarin de gemeente bij hetzelfde bedrijf eerst moet informeren wat de mogelijkheden zijn ten aanzien van het openbaar vervoer om vervolgens met haar te gaan onderhandelen over de uitvoering van de plannen. Hoewel er zeer zeker (financiële) voordelen verbonden zijn aan het op afstand plaatsen van een bedrijf zijn er dus

ook duidelijk kosten. Er moet onderhandeld worden over de te leveren diensten en hiervoor zal expertise in huis gehaald moeten worden. De mogelijkheid bestaat dat men in het ontwikkelen van zijn vervoersbeleid afhankelijk wordt van de expertise van het verzelfstandigde bedrijf. Als men besluit om het GVB te verzelfstandigen zal met deze voor- en nadelen terdege rekening moeten worden gehouden. Bij de discussie over verzelfstandiging wordt al snel overwegend aandacht besteed aan de financiële voordelen van verzelfstandiging. Pas later komt men er dan achter dat er onvoldoende mogelijkheden tot stu-

ring over zijn gebleven. Voor een verzelfstandigd bedrijf geldt immers in de eerste plaats dat zij haar bedrijfsvoering op orde moet hebben en rendabel moet werken. Bij een volledige open tendering waarbij ook andere vervoerbedrijven naar de concessie kunnen dingen houdt dit in dat het GVB met andere vervoerbedrijven moet kunnen concurreren. Het uiteindelijke doel is om een beter aanbod te kunnen doen dan de concurrenten. De vraag of een commercieel lijnennet ook een sociaal net is komt voor een commercieel bedrijf op de tweede plaats. Het is leuk als het mogelijk is om de sociale functie van het openbaar vervoer zoveel mogelijk te handhaven maar de primaire doelstelling is om als bedrijf rendabel te functioneren.

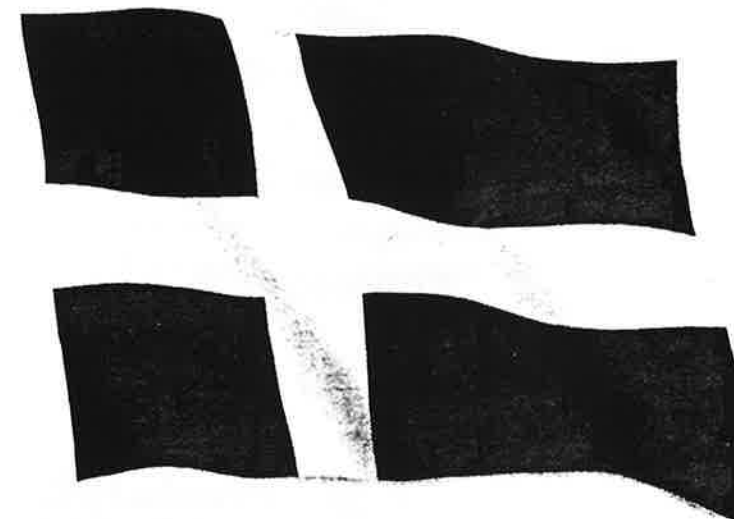
Literatuur:

- A. van der Zwan en M. Noordegraaf (1997), De optocht van verantwoordelijken. Aansturing van het Amsterdamse gemeentevervoerbedrijf, Bestuurskunde, jaargang 6 nummer 6, pp. 244-257.
- J. Groenendijk (1998), Overheidsinvloed in het openbaar vervoer. Een vergelijkend onderzoek naar deregulering, privatisering en verzelfstandiging in Europa, Amsterdam: Thesis publishers.

Ruben Schellingerhout is student bestuurskunde in Leiden

EN TUR OCH RETUR-BILJETT STOCKHOLM (Een retour Stockholm a.u.b.)

David-Paul Boender

In februari 1998 werd ik door middel van een brief van het Erasmus netwerk, op de hoogte gesteld van het feit dat een studie in het buitenland mogelijk was. In deze brief werd gesteld dat: *'Een semester studeren in het buitenland is voor elke student een waardevolle ervaring, zowel met betrekking tot de studie als met betrekking tot persoonlijke ontwikkeling en verrijking'.*

Men geeft aan dat het derde jaar zich het beste leent voor een studie in het buitenland, omdat men dan de te volgen keuzevakken in het buitenland zou kunnen volgen. Hierdoor gaat er nauwelijks enige studietijd verloren. Een vereiste is echter wel dat voor vertrek het D1 dient te zijn afgerond.

In het vierde jaar zou je ook naar het buitenland kunnen, wanneer dit voldoende ruimte zou laten om het D3-programma succesvol te doorlopen.

Ik kreeg bovengenoemde brief toen ik met mijn D2 bezig was en ik dus in de D3-fase naar het buitenland zou kunnen. Het D1 had ik met succes afgerond en ik ging er van uit dat ik ook het D2 in één keer zou afronden, wat ook het geval is geweest.

Vanwege het voorspoedige verloop van mijn studie en na enig overleg met de heer Raadschelders (toenmalig coördinator internationaal programma Bestuurskunde) besloot ik de kans om naar het buitenland te gaan te nemen en klopte ik aan bij mevrouw Pieters, secretaris internationaal programma Bestuurskunde en Politico-

logie.

In het kader van het Erasmus/Socrates programma heb je de mogelijkheid om aan een aantal buitenlandse universiteiten in Europa te studeren. Van al deze universiteiten heeft mevrouw Pieters, inmiddels opgevolgd door Ineke van Beusekom een overzicht van wat deze te bieden hebben, alsook eventueel verslagen van Leidse studenten die aan de betreffende universiteit gestudeerd hebben, zodat je een aardig overzicht krijgt van de mogelijkheden.

Na het doorbladeren van de informatie sprak de Universiteit Stockholms mij aan. Vervolgens ben ik naar de openbare bibliotheek en het bureau Studentenzaken aan het Stationsplein gegaan en heb ik alle informatie over Zweden en de stad Stockholm opgezocht. Daarnaast heb ik bij het Zweeds Bureau voor Toerisme en Verkeer en de Zweedse ambassade in Den Haag informatie opgevraagd.

Na het doorlezen van de ingewonnen informatie en door het luisteren naar de mooie verhalen van mensen

UFB / Grafisch Bedrijf Rijksuniversiteit Leiden

- Desktop Publishing
 - Ontwerp en layout
 - Kopieerwerk
 - Offsetdruk
 - Proefschriften
 - Publicaties
 - Full-colour
 - Lamineren
 - Afwerking
 - Mailing
 - Transport

Scherpe prijzen en snelle levertijden

Inlichtingen: ☎ (071) 527 31 14 of (071) 527 31 16

**Stationsplein 240
2312 AR Leiden**

die in Zweden en Stockholm geweest waren, besloot ik medio februari om mij bij mevrouw Pieters aan te melden voor een studie in Stockholm.

Ik ga het tweede semester, de periode januari tot en met juni 1999 naar Zweden. De reden om het tweede semester te kiezen is meervoudig. Omdat ik in mijn D3-fase zou vertrekken, wilde ik eerst zoveel mogelijk van mijn gekozen seminars lopen. Op het moment dat ik dit stuk schrijf ben ik daar nu volop mee bezig. Deze seminars bleken allemaal in blok 1 en 2 te worden gegeven. Daarnaast heb ik voor het tweede semester gekozen omdat dit mij de mogelijkheid geeft om na het beëindigen van de colleges begin juni, door Scandinavië te trekken.

Volgende stap was het doorgeven van mijn plannen aan de Informatie Beheergroep in Groningen. Omdat ik mijn OV-jaarkaart toch niet kan gebruiken heb ik deze per januari om laten zetten in een vergoeding.

Door het stoppen met mijn bijbaan zit ik niet meer in het ziekenfonds en heb ik een particuliere verzekering moeten afsluiten alsook een goed dekkende reisverzekering.

Via Ineke van Beusekom ben ik in contact gekomen met iemand die enige jaren geleden in het kader van het Erasmus-project naar Stockholm is geweest en die mij enige handige tips heeft gegeven.

Ik heb besloten om met het vliegtuig naar Stockholm te gaan. Je kunt ook met de bus of trein, maar dan ben je

Na het aanmelden bij mevrouw Pieters kreeg ik al snel het bericht vanuit Zweden waar ik op zat te wachten: 'Dear student, welcome to Stockholm university in the spring semester 1999!'.

Bij deze brief zaten enkele aanmeldingsformulieren voor de centrale administratie, de vakgroep Politicologie en voor het aanvragen van een kamer. Deze formulieren heb ik direct ingevuld en opgestuurd.

Daarnaast kreeg ik van mevrouw Pieters de papieren voor het aanvragen van een Erasmusbeurs, ongeveer fl.200,- per maand die mij snel na het indienen van de aanvraag werd toegekend.

wel meer dan een dag aan het reizen in plaats van nog geen twee uur met het vliegtuig. Dit is wel een stuk duurder, maar via een aanbieding van KLM en het boeken via NBBS-reizen heb ik een acceptabele prijs voor een jaarticket betaald.

Rest mij niets anders dan nog wat last-minute zaken te regelen, mijn koffers te pakken en op het vliegtuig te stappen.

Adjö, hej da (Tot ziens),
David-Paul Boender
Student Bestuurskunde in Leiden)

Het trainingspak van ICE

Intermediair Competition in Excellence

Het einde van je studie is in zicht. Daarna wacht de arbeidsmarkt. Wat wil je? Wat kun je? Waar sta je? Om daar meer zicht op te krijgen, organiseert Intermediair in samenwerking met toonaangevende ondernemingen een competitie voor ambitieuze studenten: de Intermediair Competition in Excellence. Kortom, ICE. Een krachtmeting van zowel je individuele capaciteiten als je prestaties in teamverband. Bewijs jezelf als manager in spe, tijdens de praktijkgerichte assessments en managementgames.

Je verdedigt je beslissingen en presenteert je eigen strategische plannen. Met als kritische jury de top van het bedrijfsleven.

Wie zich goed staande houdt in het praktijk-geweld van ICE, krijgt daar heel wat voor terug. En dan hebben we het niet alleen over de eerste prijs van 20.000 gulden voor een summer course in het buitenland. Wat dacht je van de ervaring en niet te vergeten de contacten die je opdoet? Bovendien is deze beproeving natuurlijk een mooie aanvulling op je cv.

Om mee te doen aan ICE, is je karakter belangrijker dan je studierichting. Schrijf je in vóór 28 februari 1999. Bel naar Intermediair (020) 487 58 78 voor de folder met het inschrijfformulier. Je kunt je natuurlijk ook inschrijven via internet: www.intermediair.nl/student/ice.

De warming-up voor je loopbaan

Watermanagement in het Waza Logone overstromingsgebied¹

Iris Overduin

De overstromingsvlakte van Logone in Noord-Kameroen een van de belangrijkste water ecosystemen in de Sudano-Sahelian regio in Afrika. Zij is van groot nationaal en internationaal belang. Er zijn ongeveer 100.000 mensen die dit gebied gebruiken voor de visvangst, landbouw en veehouderij. De regio is ook van groot belang voor het behoud van biologische diversiteit. In het overstromingsgebied ligt het Waza Nationaal Park; één van de belangrijkste beschermde gebieden van Kameroen.

In heel Afrika, vooral in de Sahel, speelt de rivier van Logone al eeuwen een grote rol van watervoorziening, vooral ten tijden van droogte. Echter de laatste jaren viel stijgend gebruik van deze waterbron samen met jaren van extreme droogte en derhalve de reductie van de grootte van het watergebied. In de meeste riviersystemen is deze situatie verergerd door de constructie van dammen en de verdeling van water voor irrigatielandbouw. De Logone rivier is geen uitzondering; bij vele andere rivieren spelen de recente droogte een grote rol bij de reductie de rivier. Dit effect wordt daarbij nog vaak versterkt door het vasthouden van het water door de rijstlandbouw.

Als antwoord op het groeiende besef dat het watergebied erg belangrijk is voor mens, dier en flora en de noodzaak om haar te beheren voor de mensen die haar gebruiken, is het huidige project ontstaan; het Waza Logone Project. De zorgen om het overstromingsgebied werden door de overheid samen met de

Intergovernmental Union for the Conservation of Nature (IUCN) bediscussieerd op het seminar over

'Conservation en development' in de regio van Waza Logone in september 1988. Hier werd onder andere geconcludeerd dat gezamenlijk onderzoek noodzakelijk is om tot oplossingen te komen en het watermanagement in de Logone overstromingsvlakte te verbeteren.

Vanaf midden jaren 40 hebben sociale en ecologische veranderingen steeds meer druk uitgeoefend op de productiesystemen van de Logone overstromingsvlakte en de gemeenschappen die daar afhankelijk van zijn. Ten eerste werden er nieuwe rijstcultivatietechnieken ingevoerd

door de koloniale overheersers in de jaren '50 om de inheemse technieken te vervangen. Een verbetering van cultivatie-technieken is sinds die tijd altijd een belangrijk overheidsdoel geweest. In 1979 werd er een dam gebouwd om op deze manier water te verschaffen voor rijstlandbouw. Als gevolg hiervan, zijn

¹ Dit artikel is gebaseerd op het rapport van de Intergovernmental Union for Conservation of Nature (IUCN) uit 1995

seizoenafhankelijke stortvloed, ten noorden van de dam, sterk gereduceerd en hebben geleid tot een seri-euze breuk met de traditionele productiesystemen.

De Nederlandse overheid, het Centrum voor de Milieukunde Leiden (CML) en andere organisaties zijn bijeen gekomen om de milieuproblemen en de problemen rond het menselijk gebruik van de hulpbronnen te bestuderen. Tijdens de bewuste conferentie in Waza in 1988, werden vier gebruiksproblemen geïdentificeerd op de overstromingsvlakte.

Ten eerste de teruggang van de vispopulatie. De hoeveelheid vis in de overstromingsvlakte is gerelateerd aan de diepte en de duur van de overstroming. Als zij namelijk maar 50 centimeter diep is en korter duurt dan een maand, is de hoeveelheid vis erg laag. Sinds 1972 hebben deze omstandigheden zich voorgedaan. Het aantal vissoorten is hierdoor drastisch teruggelopen en derhalve ook de grootte van de visvangst. Dit heeft grote gevolgen voor de duizenden mensen die afhankelijk zijn van de visvangst. Vele families zijn inmiddels weggetrokken, waardoor er weer te intensief gebruik wordt gemaakt van andere rivieren en landgebruik en er conflicten ontstaan onder de lokale bevolking. Meer intensieve vistechnieken en de afwezigheid van enige controle, zorgen daarbij voor een grote druk op de visstand in die wateren.

Een tweede probleem is de verdwijning van de drijvende rijstcultuur. Tijdens de nog goede overstromingsjaren waren veel dorpen zelfonderhoudend in hun rijstproductie, maar sinds 1982 is er geen drijvend rijst meer succesvol verbouwd op de overstromingsvlakte. Als gevolg hiervan zijn de mensen overgestapt op gierst en kopen zij de rijst bij irrigatieprojecten (bijvoorbeeld SEMRY II). De dam die in 1979 was gebouwd, zorgde er voor dat de rijst vier keer zo duur werd als geïmporteerde rijst.

Ten derde is er sprake van een teruggang van het aantal grassoorten en de grootte van weiden. Twee belangrijke grassoorten zijn inmiddels al verdwenen in grote gebieden van de overstromingsvlakte. Door de teruggang van de overstroming zijn grote weidegebieden al verloren gegaan. Terwijl een aantal boeren naar andere gebieden zijn getrokken om daar hun vee te laten grazen, zijn anderen juist door de droogte genoodzaakt geweest om intensiever gebruik gaan

maken van de overstromingsvlakte. Dit heeft geresulteerd in een hogere druk op de overgebleven gebieden en tot conflicten over graasrechten. De graasintensiviteit is ook gegroeid door grote kuddes van welgestelde individuen uit de steden, die hun kudde zien als commerciële investering.

Tenslotte is er ook een teruggang van het aantal en de hoeveelheid wildsoorten. Het Waza Nationaal Park zorgt voor grote geldopbrengsten. Toeristen moeten namelijk toegangsgeld betalen voor het park en natuurlijk ook hun overnachtingen in een hotel. Deze opbrengsten zijn afhankelijk van het behoud van een grote en gevarieerde stand van wild in deze regio. Alhoewel het wild dus een erg belangrijke bron is van inkomsten, is de populatie sterk afgenomen sinds 1968.

Het belangrijkste doel is ten eerste om de overheid van Kameroen te assisteren bij het streven naar een geïntegreerd en duurzaam management van bronnen in de regio Waza Logone. Ten tweede dient men een duurzame leefgemeenschap te verschaffen voor de lokale inwoners. Tenslotte is een belangrijk doel om de diversiteit van biologische hulpbronnen van de overstromingsvlakte te behouden.

Het IUCN noemt drie aandachtsgebieden van activiteiten die zouden moeten vallen onder het milieuproject. Ten eerste hydrologische rehabilitatie van het overstromingsgebied. In de meeste jaren heeft het meer Maga genoeg water die, als zij vrijgelaten wordt, een goede overstroming kan veroorzaken. Deze overstroming zou de overstroming van de Logone-rivier goed kunnen nabootsen. Het project zou moeten onderzoeken in hoeverre deze hydrologische rehabilitatie mogelijk is via dit kanaal, voorts plannen ontwikkelen en daarna een systeem uitvoeren om te controleren wat het effect is van een gecontroleerde overstroming op de natuurlijke hulpbronnen van het overstromingsgebied en de gemeenschappen die hiervan afhankelijk zijn.

Ten tweede noemt het IUCN de zogenaamde buffer zone-management; de grootste problemen betreffende de management van de hulpbronnen, vinden plaats in de buffer zone van het Waza national park. Daarom zal het project extra aandacht richten op het werken met de getroffen in dat gebied om op deze manier

mechanismen te ontwerpen voor duurzaam gebruik van de natuurlijke hulpbronnen in de buffer zone.

Tenslotte zou men als oplossing regionale planning kunnen toepassen op het overstromingsgebied. Het Waza Logone-project is niet alleen gericht op het helpen van de Kameroense regering, maar ook op het ontwikkelen van een geïntegreerde benadering van natuurlijke hulpbronnenmanagement in de regio. Het project zal de milieugevolgen van verschillende grote ontwikkelingsprojecten volgen. Vervolgens zal men de lessen hieruit samentrekken met de resultaten van het watermanagement van het overstromingsgebied om zo een gids te verschaffen voor toekomstige actie door het Ministerie van Planning in de regio. Het project zal derhalve helpen bij een vijfjarenplan voor economische, sociale en culturele ontwikkeling. Een systematische analyse van deze projecten zou de overheid de mogelijkheid geven te leren van hun er-

varingen om op deze manier de integratie te versterken in het milieu van de noordelijke provincie.

Kort samengevat zal het Waza Logone project een grote organisatie behelzen. We hebben gezien dat het overstromingsprobleem verstrekende gevolgen heeft en dat een oplossing niet zo makkelijk voor handen is. Het Waza Logone project behoeft een groot institutioneel raamwerk, samenwerking met bestaande structuren, een operationele structuur en werkplan om op deze manier de bestaande problemen in het gebied op te kunnen lossen. Inmiddels heeft men de eerste fase van het project afgerond: een grote dam die het water het water van het meer Maga bijeen houdt, is deels doorbroken. Het is nu maar afwachten wat voor een effect dit heeft op het Waza overstromingsgebied.

Iris Overduin

Studente bestuurskunde in Leiden

HIER HAD UW ADVERTENTIE KUNNEN STAAN!!!

**Bel Yvonne van der Vlugt,
071-5273696**

30 maart 1999

Congrescentrum Engels
te Rotterdam

Forum:

Bestuurskundigen: Topacademici van de toekomst!
Perspectief vanuit de publieke en private sector

- Prof. Dr. U. Rosenthal (Forumvoorzitter)
- Mw. Drs. K. Redert, accountmanager bij KPMG
- Prof. Dr. P.H.A. Frissen, hoogleraar Bestuurskunde aan de KUB
- Drs. P.R. Heij, Directeur Personeelsmanagement
Rijksdienst, ministerie van Binnenlandse
Zaken

Middagprogramma:

Diverse workshops (o.a. Moret, Ernst & Young, Deloitte & Touche, Ministerie van Binnenlandse Zaken, Ministerie van Financiën, ABN-AMRO Bank N.V., VNG, B&A-groep)

Individuele gesprekken (o.a. Iquip, Deloitte & Touche, Pink Elephant)

Je krijgt een inschrijfformulier
thuisgestuurd!

Excursie

's morgens bezoek aan de
Europese Commissie

Brussel

's middags Euro's spenderen

Donderdag 11 februari

Kosten (excl. eten) F 35,=

Eventueel eten bij

't Oudt Leyden

na afloop

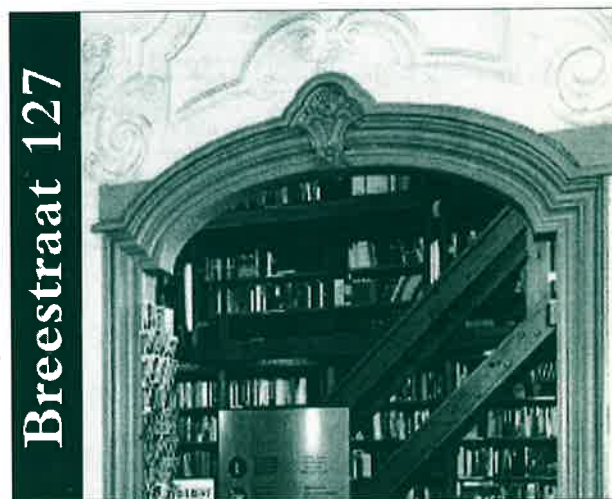
Vertrek van molen De Valk om 7.00 uur

Terug om 19.00 uur

INSCHRIJVEN IN DE BIL-KAMER

Studeren in Leiden?

Daar kun je ons
wel bij gebruiken!

Kooyker Ginsberg*)

**) Meer dan 100.000 boeken in voorraad...*

Breestraat 93 & 127 / Leiden Tel. (071)5160500

Afgestudeerd en nu ??

Wellicht dat Talent Bestuurskundige Projecten je kan introduceren op de (bestuurskundige) arbeidsmarkt !!

Talent BP is het eerste detachering- en werving- en selectiebureau speciaal voor en door bestuurskundigen in Nederland. Talent BP is opgericht door een drietal oud-bestuurskundigen en wil de aansluiting tussen universiteit en arbeidsmarkt voor starters vergemakkelijken. Onder begeleiding van een mentor, een bestuurskundige met relevante ervaring op het desbetreffende vakgebied, word je ingezet op diverse projecten. Wij bemiddelen voor zowel opdrachtgevers binnen het openbaar bestuur (Rijksoverheid, ministeries, gemeenten) als voor adviesbureaus.

VACATURES:

1. Momenteel hebben wij bij diverse opdrachtgevers vacatures als (**financieel consultant**). Je houdt je bezig met onder andere het verbeteren van de interne organisatie bij diverse overheidsinstellingen, begeleiden van veranderingen in de administratieve organisatie en operationele ondersteuning van verzelfstandigingsprocessen.
2. Ook zijn wij op zoek naar een **beleidsmedewerker bestuurszaken / juridische zaken** bij een gemeente. Je verleent juridische en bestuurlijke ondersteuning aan diverse sectoren, voert secretariaten van portefeuillehoudersoverleggen en bereidt beleidsvoorstellen voor.
3. Voor onze opdrachtgever, een groot Nederlands organisatieadviesbureau, zijn wij op zoek naar een **researcher**. Je werkt in adviesopdrachten mee aan analyses op economisch en financieel gebied, je doet aan marktverkenningen en presenteert de resultaten in de gewenste vorm.
4. Onze opdrachtgever, een semi-overheidsinstelling is op zoek naar een **projectmedewerker** die ingezet wordt bij diverse projecten. De projecten hebben vooral te maken met de bestrijding van diverse soorten fraude. Je ondersteunt hierbij de projectleider bij diverse wetenschappelijke projectfases.

Inlichtingen ???

Bel Talent BP in Zoetermeer:

tel. 079-3301980

fax. 079-3301954

Adres: Talent Bestuurskundige Projecten

T.a.v. de heer drs. Stefan Lindaart

Postbus 7069

2701 AB Zoetermeer